

تحلیل برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری

سیدبهاالدین کریمی^۱، یوسف ادیب^{۲*}، فیروز محمودی^۳، رحیم بدری گرگری^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۲۲ صص ۳۵۸-۳۴۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۰۱

چکیده

این پژوهش با هدف تحلیل برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری وارک انجام شد. روش پژوهش توصیفی از نوع تحلیل محتوا با بکارگیری روش آنتروپی شانون است. جامعه آماری شامل برنامه‌های درسی (هدف، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی) پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی است. نمونه آماری برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی است. برای تحلیل برنامه‌های درسی (قصد شده) با هر یک از سبک‌های یادگیری ابتدا اهداف مندرج در کتاب‌های درسی، سپس محتوا کتاب درسی و برای بررسی روش‌های پیشنهادی به تحلیل کتاب راهنمای تدریس پرداخته شد. در بخش ارزشیابی، سوالات کتاب‌های درسی و راهنمای تدریس تحلیل گردید. ابزار پژوهش، چک لیست و آرسی سبک‌های یادگیری وارک (۱۹۹۸) بود که براساس پیشینه و پرسشنامه سبک‌های یادگیری وارک تدوین و به تأیید ۶ نفر از متخصصان حوزه مطالعات برنامه درسی و روانشناسی تربیتی رسید و نظرات آنها در طراحی نهایی چک لیست اعمال و روایی محتوایی چک لیست تأیید شد. به منظور حصول اطمینان از پایایی، کدگذاری‌های تحلیل در اختیار سه پژوهشگر قرار داده شد و درصد توافق آن‌ها ۸۸٪ برآورد شد. نتایج نشان داد در برنامه درسی مطالعات اجتماعی (هدف، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی) چهارم ابتدایی سبک شنیداری رتبه اول و دیداری رتبه پنجم، در برنامه درسی پنجم ابتدایی سبک شنیداری رتبه اول و سبک ترکیبی رتبه پنجم است و در نهایت در ششم ابتدایی سبک خواندن/نوشتن رتبه اول و سبک دیداری رتبه پنجم است. بنابراین سبک ارجح برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی چهارم و پنجم ابتدایی سبک شنیداری و ششم ابتدایی سبک خواندن/نوشتن است.

کلید واژه: تحلیل برنامه درسی، سبک‌های یادگیری، مطالعات اجتماعی و روش آنتروپی شانون

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
bahaadinkarimi@yahoo.com

۲. استاد دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول) yousef_adib@yahoo.com

۳. دانشیار دانشکده دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران firoozmahmoodi@tabrizu.ac.ir

۴. استاد دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران badri_rahim@yahoo.com

مقدمه

آموزش دوره ابتدایی در حکم مبنا و اصل همه آموزش‌ها مطرح است و در واقع سنگ زیربنای نظام آموزشی به شمار می‌آید؛ از این روتوجه به این دوره از اهمیتی ویژه برخوردار است. این در حالی است که درس مطالعات اجتماعی ابتدا در سال ۱۹۱۶ در کشور آمریکا با هدف آماده کردن افراد جوان به عنوان شهروندانی تأثیرگذار به وجود آمد و در سال ۱۹۲۱ مشروعیت قانونی یافت و موقعیت آن تثبیت شد. پس از تثبیت آن در برنامه درسی آمریکا به تدریج به کشورهای اروپایی و انگلیسی زبان چون استرالیا و کانادا و سپس به سایر کشورهای جهان راه یافت (Gavazi, ۲۰۰۸: ۱۲) در ایران نیز هر چند از سال‌ها قبل درس مطالعات اجتماعی با عنوان‌های گوناگون در برنامه‌های درسی وجود داشته است، اما پس از اصلاحات سال ۱۹۸۹، بحث‌های مربوط به عنوان درس مطالعات اجتماعی از سال ۱۹۹۳ به بعد در دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دوباره اوج گرفت و مؤلفان بر ضرورت یکپارچه کردن درس‌های تاریخ، جغرافی و تعلیمات مدنی در دوره ابتدایی تأکید کردند (Mahmoudi, ۲۰۱۱: ۹۷). از سوی دیگر، در هر کشوری نظام آموزش و پرورش یکی از نظام‌های مهم اجتماعی است. رسالت این نظام علاوه بر انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت‌ها، نگرش‌ها و در نهایت رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان است. برای نیل به این اهداف در هر کشوری سرمایه‌های فراوانی برای آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان و جوانان هزینه می‌شود (Safi, ۲۰۰۶: ۲۳). تعلیم و تربیت در زندگی بشر، مهم‌ترین و اساسی‌ترین جنبه زندگی است. ویژگی جامعه سالم و توسعه یافته، صرفاً به داشتن موقعیت جغرافیایی خوب و معادن گوناگون و منابع مالی نیست، بلکه جامعه سالم و توسعه یافته، جامعه‌ای است که نظام تعلیم و تربیت پویا، با نشاط، زنده و مترقی دارد (Mohammadi, Kaykha and Alipour, ۲۰۱۶: ۱۰۹). بنابراین شیوه کارکردن و مؤثر بودن در مراکز آموزشی مستلزم شناخت بهینه برنامه‌های درسی متناسب با ویژگی‌های یادگیرندگان است. برنامه‌ریزان درسی وظیفه سنگینی برعهده دارند زیرا باید در فرایند تعلیم و تربیت کوشش کنند تا بر اساس نیازهای جامعه و فرد برنامه‌های تربیتی را طراحی کنند (Yarmohammadian, ۲۰۱۰: ۷۶).

یکی از واقعیت‌های مهم هستی وجود تنوع در میان پدیده‌های عالم است. نه تنها گونه‌های مختلف جانداران و گیاهان با هم فرق دارند. بلکه اعضای هر گونه نیز با یکدیگر متفاوت‌اند. انسان‌ها نیز مشمول همین قاعده‌اند. دانش‌آموزان از لحاظ توانایی‌های ذهنی، روش‌های آموختن، سبک و سرعت یادگیری، آمادگی و علاقه و انگیزش نسبت به کسب دانش و انجام فعالیت‌های تحصیلی با هم تفاوت دارند. عوامل مختلفی موجب تفاوت در میان یادگیرندگان

می‌شوند. آنچه در سال‌های اخیر بیشتر از بقیه عوامل نظر روانشناسان پرورشی و متخصصان آموزشی را به خود جلب کرده تنوع سبک‌های یادگیری است (Saif, 2017: 24). سبک‌های یادگیری رویکردها یا روش‌های گوناگون برای یادگیری هستند. که شامل آموزش روش‌های منحصر به فرد برای یادگیری بهترین یادگیرندگان است. اکثر افراد ترجیح می‌دهند روشی مشخص در تعامل با پردازش محرک‌ها یا اطلاعات داشته باشند. بر این اساس این مفهوم، ایده "سبک‌های یادگیری" در دهه ۱۹۷۰ ایجاد و محبوبیت زیادی به دست آورد (SreeNidh and Tay, 2017: 2456). به گفته وول-فولک (1996) سبک‌های شناختی، سبک‌های یادگیری و سبک‌های تفکر، اصطلاحات مترادفی هستند که به ویژگی‌های فردی افراد مربوط می‌شوند و شیوه‌ای برای سازماندهی و پردازش اطلاعات می‌باشند. وول-فولک در مورد تفاوت بین سبک‌یادگیری و سبک‌شناختی متعقد است که این دو واژه معمولاً به طور مترادف به کار می‌روند در عین حال مریدان یا معلمان غالباً اصطلاح سبک‌های یادگیری و روانشناسان اصطلاح سبک‌های شناختی را ترجیح می‌دهند (Mansouri, 2000: 23). مقوله سبک‌های یادگیری بسیار پیچیده است. در بررسی‌های اخیر بالغ بر هفتاد مدل مختلف برای تعیین سبک‌های یادگیری معرفی شده است. این مدل‌ها فرضیات متعددی را ارائه می‌کنند و بر جنبه‌های مختلفی از فراگیران متمرکز می‌شوند (Salimi and et al, 2013: 1217).

یکی از این سبک‌ها، سبک یادگیری وارک است (Coffield, Moseley, Hall and Ecclestone, 2004: 41). دانش‌آموزان در رویکرد وارک براساس شیوه تعامل و پاسخ دادن به محیط یادگیری به چهار دسته تقسیم می‌شوند. که این چهار سبک شامل؛

- ۱- دیداری : گروهی از فراگیران که از طریق دیدن و آرایه مطالب آموزشی به آن‌ها به صورت نمایش (نمودار، شکل‌ها و تصاویر) که همراه با توضیح بیشتر باشد، بهتر یاد می‌گیرند.
- ۲- شنیداری : گروهی از فراگیران که از طریق گوش دادن و آموزش شفاهی (شنیدن سخنرانی و توضیح)، یادگیری بهتری دارند.
- ۳- خواندن/نوشتن : گروهی دیگر از فراگیران که اگر در طی سخنرانی یا خواندن متون نوشتاری یا چاپی، یادداشت‌نویسی و نکته‌برداری کنند، یادگیری آن‌ها بهتر می‌شود.
- ۴- جنبشی/حرکتی : گروهی از فراگیران زمانی یادگیری بهتری دارند که نمونه‌های عملی، تجربی و دستکاری اشیاء طی یک فرایند فیزیکی را شخصاً انجام دهند (Fang, 2002: 35).

این در حالی است که نتایج تحقیقات نشان داده‌اند سازگار کردن مواد آموزشی برای برآورده کردن نیازهای گوناگون یادگیری دانش‌آموزان می‌تواند برای آن‌ها سودمند باشد. این امر مستلزم آن است که سبک‌های یادگیری و شناختی آن‌ها را شناسایی کرده و بدانیم که برای

هر سبک چه نوع مطالبی مورد نیاز است (Peirce, ۲۰۰۲: ۴۵). ایده اصلی استفاده از "سبک‌های یادگیری" این است که یادگیرندگان در یک یا چند سبک طبقه‌بندی شوند. لذا آموزش دانش‌آموزان بر اساس سبک آنها موجب بهبود یادگیری خواهد شد (Philip and Mahallad, ۲۰۱۷: ۴۴۴) پژوهش‌های انجام شده در رابطه با سبک‌های یادگیری نشان داده‌اند که اگر با توجه به ترجیحات افراد در دریافت و پردازش اطلاعات به آن‌ها آموزش داده شود، پیشرفت تحصیلی آن‌ها افزایش می‌یابد (Lovelace, ۲۰۰۲: ۴; Murray, ۱۹۸۰: ۱۰۰۵; Spears, ۱۹۸۳: ۱۳۲۵). یافته‌های براون، نشان می‌دهد که: «وقتی سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان با رویکردهای هم‌خوان در تدریس هماهنگ می‌شود، انگیزش، عملکرد و پیشرفت دانش‌آموزان افزایش می‌یابد» (Kang, ۱۹۹۹: ۶). همچنین سبک یادگیری در دروس و رشته‌های مختلف متفاوت است برای مثال نتایج تحقیقات کلب به نقل از میناکاری (Minakari, ۲۰۰۶: ۳۱) حسینی‌لرگانی (Hosseini Lorgani, ۱۹۹۸: ۱۶) رحمانی‌شمس (RahmaniShams, ۱۹۹۹: ۳۴) صفری و بذرافشان (Safari and Bazrafshan, ۲۰۱۰: ۱۹) نشان دادند که بین سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان در دروس و رشته‌های مختلف تفاوت وجود دارد.

(۲۰۱۱) DiCarlo and Nuzhat Lujan (۲۰۰۶) (نشان دادند که سبک غالب در دانشجویان سبک شنیداری است. آزادمنش، عظیمیان، ضیغمی و جهانی‌هاشمی (Azadmanesh, Azimian, Zeighami and Jahani-Hashem, ۲۰۱۳: ۲۸)؛ در پژوهشی نشان دادند که بالاترین میانگین مربوط به سبک خواندنی- نوشتنی است. رمضانپور، بختیاری، شیخی کیاسری و فرهادی (Ramezanpour, Bakhtiari, Sheikhi Kasiari and Farhadi, ۲۰۱۶: ۱۹۳)؛ نشان دادند سبک یادگیری غالب دانشجویان دانشکده روانشناسی- علوم تربیتی، سبک خواندن- نوشتن بود. یزدی (Yazdee, ۲۰۰۹: ۱۲۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که دانشجویان دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، سبک غالب یادگیری‌شان، سبک خواندنی- نوشتنی است. محمدزاده قصر، غنایی، پاک مهر و حجار (MohammadZadehGhasr, Ghanaei, Pakmehr and Hajjar, ۲۰۱۵: ۲) نشان دادند که کارکنان سبک شنیداری را بیشتر از دیگر سبک‌ها در اولویت اول خود قرار داده‌اند و سبک غالب آن‌ها شنیداری مشخص شد. قادری‌دوست و دانای طوسی (Ghaderidust and Danaye Tous, ۲۰۱۶: ۲۴) نشان دادند در ساختار کتاب‌های درسی زبان فارسی به مهارت نوشتن کم توجه شده و از آموزش مهارت‌های سخن‌گفتن و گوش‌دادن غفلت شده است.

تاکنون مطالعه‌ای که به صورت مستقیم با مطالعه‌ی حاضر از نظر مساله‌ی مورد بررسی شباهت داشته باشد و به بررسی سبک‌های یادگیری در برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی

پرداخته باشد، انجام نگرفته و یا در خوشبینانه‌ترین حالت تاکنون نتایج آن منتشر نشده است؛ اما در پاره‌ای از تحقیقات به تحلیل و بررسی محتوای کتاب مطالعات اجتماعی از منظر شاخص‌های دیگر پرداخته شد است. شاخص همچون؛ "مهارت‌های اجتماعی" خادمی و همکاران (Khademi and et al, ۲۰۱۶: ۱۱۳)؛ "هویت ملی" حاجیانی، امیری و محمدظاهری (Hajiani, Amiri and Zaheri, ۲۰۱۶: ۱۴۶). "مؤلفه‌های هوش هیجانی" هاشمی و چمنی (Hāshemi and Chamani, ۲۰۱۳: ۱۰۲)؛ عبدی و بابایی (Abdi and Babaii, ۲۰۱۱: ۱) و "مؤلفه‌های هوش‌های چندگانه" خسروی، مصلح امیردهی و زمانی (Khosravi, amirdahi and Zamani, ۲۰۱۵: ۳۸) را می‌توان نام برد.

مطالعات اجتماعی یک حوزه مهم یادگیری است که از انسان و تعامل او با محیط‌های گوناگون در زمان‌های مختلف (حال، گذشته و آینده) و جنبه‌های گوناگون این تعامل (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی و...) بحث می‌کند به همین دلیل، این حوزه، مفاهیم رشته‌های متعدد و مختلف چون تاریخ، جغرافیا، مدنی، اقتصاد، حقوق، مردم شناسی و نظایر آن را در بر می‌گیرد. در برنامه جدید در دوره ابتدایی از تلفیق بیشتری در سازماندهی محتوا استفاده می‌شود؛ اما با رسیدن به مقطع متوسطه اول از درجه تلفیق کاسته شده و با توجه به درجه و نوع تلفیق به کار رفته، رشته‌ها هویت خود را از دست نمی‌دهند، بلکه یک حوزه موضوعی غالب بوده و در جاهای مناسب از پیوند با حوزه‌های دیگر و مفاهیم کلیدی مربوط استفاده می‌شود. درس مطالعات اجتماعی با توجه به رویکرد کلی برنامه درسی ملی مبنی بر فطرت‌گرایی توحیدی و اهتمام به شکوفایی آن، سعی می‌کند زمینه‌های تربیت فردی و اجتماعی نوجوانان را فراهم آورد از این روی، هدف غایی این درس تربیت افرادی مؤمن، مسوول، توانمند و آگاه در زندگی فردی و اجتماعی، پایبند به اخلاق و ارزش‌های دینی و علاقه‌مند به ایران و هویت فرهنگی-تمدنی آن است این درس پیوند نزدیکی با مهارت‌های زندگی دارد (Fallahian, ۲۰۱۱: ۴۵). به همین دلیل، باید همه جانبه‌نگری، رویکرد تلفیقی، تفکر، آگاهی، توانایی ایجاد ارتباط بین آموزه‌های علمی و زندگی واقعی و به عبارتی کسب علم سودمند و هدف‌دار که بتواند انسان‌هایی مسوولیت‌پذیر، متفکر و خلاق پرورش دهد، در کانون توجه قرار گیرد (Ghandagh and Razfani, ۲۰۱۱: ۱۶). در دهه‌های اخیر تغییراتی مهم در برنامه‌ها، نظام آموزشی و به تبع آن در تهیه و تنظیم کتاب‌ها و مواد آموزشی صورت گرفته است که این تغییرات برای شرکت دادن دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی بوده است. چرا که تصور می‌شود دانش‌آموزان مصرف‌کنندگان بی‌چون و چرای اصلاحات آموزشی به حساب می‌آیند و قطعاً انجام تغییرات در کتاب‌ها و برنامه‌های درسی و انجام اصلاحات در ابعاد گوناگون آموزشی تاثیرگذار است (Setaish, ۲۰۰۶: ۵۱). این در حالی است که از میان

سطوح مختلف تحصیلی، دوره ابتدایی به دلیل ملاحظات رشدی از سطوح حساس و مهم تعلیم و تربیت است. مدارس ابتدایی با تدارک فرصت‌های و برنامه‌های تعلیمی و تربیتی در افزایش دانش، بسط بینش و توسعه مهارت‌ نقش بسزایی دارند (Gholtash, ۲۰۰۹: ۳۳). بنابراین با توجه به تغییر و تحولات سریع در دنیای امروز، تغییر و تحول نظریه‌ها و دیدگاهها یادهی - یادگیری و رواج دیدگاه‌های جدید در زمینه یادگیری و وجود سبک‌های مختلف یادگیری در دانش‌آموزان، لذا برنامه درسی این پایه‌ها نیاز بیشتری به بررسی و مطالعه دارد. بنابراین در این پژوهش به بررسی ۴ سبک یادگیری وارک (۱۹۸۷)؛ شامل؛ دیداری، شنیداری، خواندن/نوشتن و جنبشی/ حرکتی در برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی و میزان انطباق برنامه‌های درسی موجود(اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و ارزشیابی) با هر یک از سبک‌های یادگیری خواهیم پرداخت. بنابراین مساله اصلی این پژوهش تحلیل برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری است.

سوال‌های تحقیق

تا چه اندازه برنامه درسی(قصد شده) مطالعات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان انطباق دارد؟

تا چه اندازه برنامه درسی(قصد شده) مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان انطباق دارد؟

تا چه اندازه برنامه درسی(قصد شده) مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان انطباق دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی، از نوع تحلیل محتوا با به کارگیری روش آنتروپی شانون است. واحد تحلیل صفحات(اهداف، محتوا، روش و ارزشیابی) کتاب درسی و راهنمای تدریس معلم است. تحلیل محتوا دارای سه مرحله اصلی است. از جمله این مراحل شامل؛

۱- مرحله قبل از تحلیل (آماده سازی و سازمان دهی)

۲- بررسی مواد(پیام)

۳- پردازش داده ها (Sarmad, Bazargan and Hejazi, ۲۰۱۶: ۸۷)

برای تحلیل محتوا در این پژوهش از، روش آنتروپی شانون استفاده شد. امروزه فنون بسیاری در این خصوص ارائه شده است که اساس آن‌ها بر درصدگیری از فراوانی مقوله‌ها است. این دسته از فنون دارای مشکلات ریاضی خاص خود هستند که نتایج آن‌ها را کم اعتبار خواهد کرد.

لذا در این تحقیق تلاش شده تا با استفاده از روش آنتروپی شانون به تحلیل برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری وارک پرداخته شود.

جدول ۱: مراحل آنتروپی شانون

مراحل آنتروپی شانون		
$P_{ij} = \frac{F_{ij}}{\sum_{i=1}^m F_{ij}} \quad (i=1, 2, 3, \dots, m, j=1, 2, \dots, n)$	ماتریس فراوانی‌های	مرحله اول
$F =$ فراوانی مولفه $P =$ هنجار شده ماتریس فراوانی $m =$ تعداد پاسخگو $n =$ تعداد مولفه $i =$ شماره پاسخگو $j =$ شماره مولفه		
$E_j = k \sum_{i=1}^m [P_{ij} \ln P_{ij}] \quad (i=1, 2, 3, \dots, m, j=1, 2, \dots, n) \quad k = \frac{1}{\ln M}$	بار اطلاعاتی هر مقوله	مرحله دوم
$P =$ هنجار شده ماتریس فراوانی $E_j =$ بار اطلاعاتی $m =$ تعداد پاسخگو $n =$ تعداد مولفه $i =$ شماره پاسخگو $j =$ شماره مولفه $L = n$ لگاریتم		
$W_j = \frac{E_j}{\sum_{j=1}^m E_j}$	محاسبه بار اطلاعاتی نشانگرها و ضریب اهمیت	مرحله سوم
$W_j =$ درجه اهمیت $E_j =$ بار اطلاعاتی $n =$ تعداد مولفه $j =$ شماره مولفه		

جامعه آماری و نمونه

جامعه آماری پژوهش شامل همه برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی (هدف، محتوا، روش و ارزشیابی) پایه‌های چهارم، پنجم و ششم است. نمونه آماری این پژوهش شامل برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری وارک است. برای تحلیل برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی موجود (قصد شده) با هر یک از سبک‌های یادگیری به تحلیل محتوای برنامه‌ها درسی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی شامل اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و ارزشیابی کتاب مطالعات اجتماعی پرداخته شد. بدین منظور ابتدا اهداف مندرج در کتاب‌های درسی، سپس محتوا کتاب درسی و برای بررسی روش‌های پیشنهادی به تحلیل کتاب راهنمای تدریس پرداخته شد در نهایت در بخش ارزشیابی، سوالات مطرح شده در کتاب‌های درسی و راهنمای تدریس تحلیل گردید.

فهرست و ارسای سبک‌های یادگیری

در این پژوهش برای تحلیل برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی، از چک لیست تدوین شده براساس پیشینه و پرسشنامه وارک (۱۹۹۸) که شامل سبک‌های یادگیری دیداری، شنیداری، خواندن/نوشتن و جنبشی/حرکتی و چندگانه (ترکیبی) است، استفاده شد (Fleming, ۲۰۱۰). برای تعیین روایی محتوایی، چک لیست تدوین شده در اختیار ۶ نفر صاحب نظران برنامه درسی و روانشناسی قرار گرفت و نظرات آن‌ها در طراحی

نهایی چک لیست اعمال و روایی محتوایی چک لیست تأیید شد. از طرف دیگر، به منظور حصول اطمینان از پایایی تحلیل‌های به دست آمده، کدگذاری‌های تحلیل در اختیار سه پژوهشگر قرار داده شد و درصد توافق آن‌ها ۰/۸۸ برآورد شد.

یافته ها

ابتدا مجموع فراوانی‌های به دست آمده بر حسب هر مؤلفه در جدول (۲) تهیه شد و سپس داده‌های این جدول بر اساس روش آنتروپی شانون به صورت داده‌های بهنجار شده درآمد. پس از آن، بر اساس مرحله دوم این روش، مقدار بار اطلاعاتی داده‌ها به دست آمد و در انتها بر اساس مرحله سوم روش مذکور، ضریب اهمیت اطلاعات بدست آمده نیز تعیین شد تا بدین طریق مشخص شود که به‌طور کلی بیشترین میزان توجه و اهمیت، به کدام سبک تعلق دارد. نتایج به تفکیک در جداول زیر آمده است.

جدول ۲: فراوانی سبک‌های یادگیری در عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی سه

پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی

پایه	سبک‌های یادگیری	دیداری	شنیداری	خواندن/نوشتن	جنبشی	ترکیبی
چهارم	هدف	۳۰	۱۹	۹	۳۱	۶
	محتوا	۲۷۵	۸۸	۳۰	۱۲۵	۳۹
	روش	۱۱۲	۱۶	۴۸	۱۰۲	۲۷
	ارزشیابی	۲۲	۵۰	۷	۳۰	۱۲
پنجم	هدف	۱۷	۵۶	۵	۳۳	۰
	محتوا	۳۰۲	۹۹	۳۲	۵۴	۷۲
	روش	۹۵	۱۴۳	۴۸	۱۷۶	۱۲
	ارزشیابی	۲۴	۴۷	۷	۱۵	۸
ششم	هدف	۱۹	۳۷	۳۹	۸۹	۰
	محتوا	۲۶۴	۹۴	۵۲	۲۳۲	۵۰
	روش	۳۷	۱۳۵	۷۹	۱۱۱	۱۰
	ارزشیابی	۱۵	۲۲	۱۳	۱۸	۹

جدول شماره ۲ فراوانی سبک‌های یادگیری در عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی از جمله هدف، محتوا، روش و ارزشیابی در سه پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی به تفکیک را نشان می‌دهد.

جدول ۳: داده‌های بهنجار شده حاصل از تحلیل مولفه‌های برنامه درسی مطالعات اجتماعی بر

اساس سبک-یادگیری وارک

سبک‌های یادگیری	دیداری	شنیداری	خواندن/نوشتن	جنبشی	ترکیبی
چهارم	هدف	۰/۰۶۸	۰/۱۰۹	۰/۰۹۵	۰/۱۰۷
	محتوا	۰/۶۲۶	۰/۵۰۸	۰/۳۱۹	۰/۴۳۴
	روش	۰/۲۵۵	۰/۰۹۲	۰/۵۱۰	۰/۳۲۱
	ارزشیابی	۰/۰۵۰	۰/۲۸۹	۰/۰۷۴	۰/۱۰۴
پنجم	هدف	۰/۰۳۸	۰/۱۶۲	۰/۰۵۴	۰/۱۱۸
	محتوا	۰/۶۸۹	۰/۲۸۶	۰/۳۴۷	۰/۱۹۴
	روش	۰/۲۱۶	۰/۴۱۴	۰/۵۲۱	۰/۶۳۳
	ارزشیابی	۰/۰۵۴	۰/۱۳۶	۰/۰۷۶	۰/۰۵۳
ششم	هدف	۰/۰۵۶	۰/۱۲۸	۰/۲۱۳	۰/۱۹۷
	محتوا	۰/۷۸۸	۰/۳۲۶	۰/۲۸۴	۰/۵۱۵
	روش	۰/۱۱۰	۰/۴۶۸	۰/۴۳۱	۰/۲۴۶
	ارزشیابی	۰/۰۴۴	۰/۰۷۶	۰/۰۷۱	۰/۰۴

جدول شماره ۳ داده‌های بهنجار شده (Pij) حاصل از تحلیل عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی از جمله هدف، محتوا، روش و ارزشیابی در سه پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی را به تفکیک نشان می‌دهد. پس از نرمال‌سازی داده‌ها با استفاده از فرمول مرحله دوم شانون مقدار بار اطلاعاتی و ضرایب اهمیت هر یک سبک‌ها به دست آمده است. هر مقوله یا سبک که دارای بار اطلاعاتی بیشتری باشد از اهمیت بیشتری برخوردار است.

جدول ۴: مقدار بار اطلاعاتی، ضریب اهمیت و رتبه سبک‌های یادگیری در عناصر برنامه

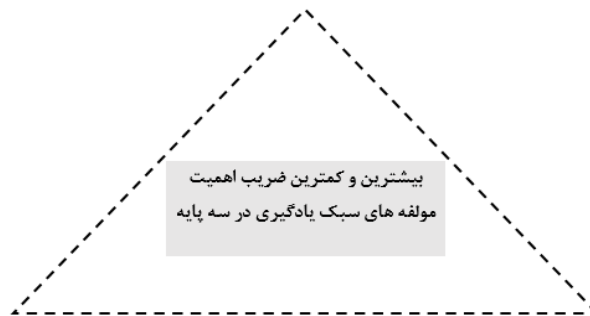
درسی مطالعات اجتماعی سه پایه

سطوح	دیداری	شنیداری	خواندن/نوشتن	جنبشی	ترکیبی
چهارم	مقدار بار اطلاعاتی	۰/۶۰۱	۰/۷۱۴	۰/۶۹۵	۰/۷۰۲
	E_j				
	ضریب اهمیت	۰/۱۸۰	۰/۲۱۴	۰/۲۰۸	۰/۱۸۶
رتبه	W_j	۵	۱	۳	۴
	R				۲
مقدار بار اطلاعاتی	۰/۵۳۸	۰/۷۹۴	۰/۶۵۵	۰/۶۲۷	۰/۴۱۳
E_j					

پنجم	Wj	ضریب اهمیت	۰/۱۷۷	۰/۲۶۲	۰/۲۱۶	۰/۲۰۷	۰/۱۳۶
	R	رتبه	۴	۱	۲	۳	۵
ششم	Ej	مقدار بار اطلاعاتی	۰/۴۵۱	۰/۷۲۶	۰/۷۶۳	۰/۶۳۹	۰/۴۸۱
	Wj	ضریب اهمیت	۰/۱۴۷	۰/۲۳۷	۰/۲۴۹	۰/۲۰۸	۰/۱۵۷
	R	رتبه	۵	۲	۱	۳	۴

نتایج جدول شماره ۴ مقدار بار اطلاعاتی، ضریب اهمیت و رتبه حاصل از سبک‌های یادگیری در عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی سه پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج، در تحلیل برنامه درسی (هدف، محتوا، روش و ارزشیابی) چهارم ابتدایی سبک شنیداری با ضریب اهمیت (۰/۲۱۴) رتبه اول و دیداری با ضریب اهمیت (۰/۱۸۰) دارای رتبه پنجم می‌باشد. از سوی دیگر، در برنامه درسی (هدف، محتوا، روش و ارزشیابی) پنجم ابتدایی سبک شنیداری با ضریب اهمیت (۰/۲۶۲) رتبه اول و سبک ترکیبی با ضریب اهمیت (۰/۱۳۶) دارای رتبه پنجم است و در نهایت در ششم ابتدایی سبک خواندن/نوشتن با ضریب اهمیت (۰/۲۴۹) رتبه اول و سبک دیداری با ضریب اهمیت (۰/۱۴۷) دارای رتبه پنجم است. سایر ضرایب و رتبه‌ها به تفکیک در جدول شماره ۴ آمده است.

برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه چهارم	
بیشترین ضریب اهمیت	کمترین ضریب اهمیت
سبک شنیداری (۰/۲۱)	سبک دیداری (۰/۱۸۰)

برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه ششم	
بیشترین ضریب اهمیت	کمترین ضریب اهمیت
سبک خواندن/نوشتن (۰/۲۴)	سبک دیداری (۰/۱۴)

برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه پنجم	
بیشترین ضریب اهمیت	کمترین ضریب اهمیت
سبک شنیداری (۰/۲۶)	سبک ترکیبی (۰/۱۳)

نمودار ۱. بیشترین و کمترین ضریب اهمیت سبک‌های یادگیری در مطالعات اجتماعی

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف تحلیل برنامه درسی مطالعات اجتماعی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی بر اساس سبک‌های یادگیری وارک انجام پذیرفت. نتایج نشان داد که در برنامه درسی مطالعات اجتماعی (هدف، محتوا، روش و ارزشیابی) چهارم و پنجم ابتدایی سبک شنیداری و در ششم ابتدایی سبک خواندن/نوشتن در رتبه اول قرار دارد. به عبارتی می‌توان بیان کرد که برنامه درسی چهارم و پنجم ابتدایی بیشتر مبتنی بر سبک شنیداری و ششم ابتدایی بیشتر مبتنی بر سبک خواندن/نوشتن هستند.

در تبیین یافته‌ها باید اذعان کرد که در بین دانش‌آموزان برخی از طریق دیدن و ارئه نمایشی اطلاعات بهتر یاد می‌گیرند، تعدادی از طریق گوش دادن و آموزش شفاهی بهتر یاد می‌گیرند برخی از طریق نکته برداری و خواندن متون نوشتاری یا چاپی و تعدادی از طریق انجام نمونه‌های عملی، تجربی و دستکاری اشیاء طی یک فرایند فیزیکی بهتر یاد می‌گیرند و تعدادی از ترکیبی از این موارد استفاده می‌کنند. نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از آن دارد که سبک ارجح در برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی چهارم و پنجم ابتدایی سبک شنیداری است. به عبارتی برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی چهارم و پنجم ابتدایی بیشتر از طریق گوش دادن و آموزش شفاهی همچون شنیدن و توضیح کلامی است. نتایج حاصل تا حدودی با نتایج محمدزاده قصر و همکاران (MohammadZadehGhasr and et al, ۲۰۱۵: ۲)؛ نوژات (Nuzhat, ۲۰۱۱: ۷۱) و لوجان و دی کارلو (Lujan and DiCarlo, ۲۰۰۶: ۱۴) مبنی بر این که سبک غالب، شنیداری است، همسوست.

این در حالی است که نتایج نشان داد سبک ارجح در برنامه‌های درسی مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی سبک خواندن/نوشتن است. به عبارتی در برنامه درسی مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی بیشتر نکته برداری و خواندن متون نوشتاری یا چاپی مطرح است. نتایج حاصل تا حدودی با نتایج آزادمنش و همکاران (Azadmanesh and et al, ۲۰۱۳: ۳۷)؛ رمضانپور و همکاران (Ramezanpour and et al, ۲۰۱۶: ۲۰۲) و یزدی (Yazdee, ۲۰۰۹: ۱۴۱) مبنی بر اینکه سبک غالب خواندنی-نوشتنی است، همسوست. اما با نتایج قادری دوست و دانای طوسی (Ghaderidust and DanayeTous, ۲۰۱۶: ۶۴) مبنی بر اینکه در ساختار کتاب های درسی زبان فارسی به مهارت نوشتن کم توجه شده و از آموزش مهارت های سخن گفتن و گوش دادن غفلت شده است، ناهمسوست. شاید این ناهمسوی به دلیل ناهمسان بودن نوع برنامه‌های و کتاب های درسی باشد. زیرا نتایج تحقیقات نشان داده‌اند که بین سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان در دروس مختلف تفاوت وجود دارد. نتایج تحقیقات (Minakari,

۲۰۰۶:۳۹) حسینی لرگانی (HosseiniLorgani, ۱۰:۱۹۹۸) رحمانی شمس (RahmaniShams, ۱۹۹۹:۴۵) صفری و بذرافشان (Safari and Bazrafshan, ۲۰۱۰: ۳۰) حاکی از وجود متفاوت بودن سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان در دروس مختلف هستند.

تحقیقات نشان داده‌اند که داشتن تحصیلات و هوش بالا تعیین کننده موفقیت دانش‌آموزان نیست بلکه افراد برای موفقیت نیازمند شناخت سبک‌های یادگیری خود هستند (Burskey, ۲۰۰۴:۷۷). هم چنین سبک‌های یادگیری فرصت‌هایی برای تدریس از طریق استفاده از تعداد بیشتری از الگوهای تدریس به منظور اثربخشی افزون‌تر ایجاد می‌کند (Yasar Kazu, ۲۰۰۹: ۸۷) لذا برنامه‌های درسی باید به گونه‌ای طراحی شوند که پاسخ‌گویی نیاز فعلی دانش‌آموزان باشند. بدین معنی که زمانی که روش‌های تدریس در نظام آموزشی به گونه‌ای است که بر یادگیری به صورت شنیداری تأکید دارد، روش‌های ارزشیابی از دانش‌آموزان نیز به گونه‌ای نباشد که بر عمل و تجربه تأکید داشته باشد. آنچه به نظر می‌رسد، نوعی ناهمخوانی در طراحی عناصر اصلی برنامه‌های درسی وجود دارد. با عنایت به نظر کلاین در قلمرو طراحی برنامه درسی، چنانچه نوعی ناهمخوانی بین عناصر برنامه درسی وجود داشته باشد، برنامه درسی در اجرا با ناهماهنگی و آشفتگی رو به رو می‌شود (MohammadZadehGhasr, ۲۰۱۵: Land et al, ۸). امروزه یکی از حیطه‌های اصلی و چالش برانگیز در برنامه درسی دوره ابتدایی، موضوعات درسی و نحوه آموزش دادن آن‌ها به دانش‌آموزان است (Hassani, Enayati, ۲۰۱۶: ۱۵۷ Novinfar and seraji, ۲). که این مساله با شناخت بهتر سبک‌های یادگیری در برنامه‌های درسی و هماهنگ کردن این سبک‌ها (سبک‌های یادگیری در برنامه‌های درسی) با توانایی‌ها و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان قابل بهبود می‌باشد. از آنجا که برنامه‌های درسی در نیل به نیازها و مطالبات دانش‌آموزان تدوین می‌شوند (Salehi, ۲۰۱۰: ۱۸۴ Omran and Chaharbashloo and Hashemi, ۲). بنابراین از راه‌های کمک به موفقیت و مطالبات دانش‌آموزان، از یک طرف آگاهی برنامه‌ریزان، متخصصان و معلمان از انواع سبک‌های یادگیری و ارجحیت این سبک‌ها در برنامه‌های درسی مدارس است. از طرف دیگر، معلمان با آگاهی یافتن از ارجحیت سبک‌ها در برنامه‌های موجود اقدامات و زمینه‌های لازم را برای یادگیری بهتر و اثربخش‌تر در دانش‌آموزان فراهم کنند.

References

- Abdi, A and Babaii, B. (۲۰۱۱). Textbooks Content Analysis of Social Studies and Natural Sciences (Courses) of Secondary School Based on Emotional Intelligence Components. *Journal of Curriculum Research*, Vol ۳, No ۲, pp ۳۱-۱. (In Persian).
- Azadmanesh Y, Azimian J, Zeighami R, Jahani-Hashem H. (۲۰۱۳). Correlation between learning styles and the characteristics of nursing and midwifery students in Qazvin University of Medical Sciences using the VARK model. *۳JNE*, ۲(۱); ۳۵-۲۷. (In Persian).
- Burskey, Cynzthia, M. (۲۰۰۴). Assessment of learning styles at the Eastern Caribbean Institute of agriculture and identification of teaching methods used by instructors. Thesis of Agricultr at West Virginia University. pp -۴۵ .۷۸
- Coffield F, Moseley D, Hall E, Ecclestone K. (۲۰۰۴). *Learning Styles and Pedagogy in Post-۱۶ Learning: a Systematic and Critical Review*. London, UK: Learning Skills and Research Centre; pp: ۸۲-۴۱
- Fallahian, N. (۲۰۱۱). Social studies. The Office of Elementary and Secondary Textbooks, Ministry of Education Research and Planning Organization. Pp ۴۵(In Persian).
- Fang, AL. (۲۰۰۲). Utilization of learning styles in dental curriculum development. *N Y State Dent J* ۲۰۰۲; ۶۸(۸): ۸-۳۴
- Farajollahi, M., Najafi, H., Nosrati Hashi, K & Najafiyan, S. (۲۰۱۳). Relationship between learning styles and academic achievement of university students. *Educ Strategy Med Sci*. ۶(۲): ۸۸-۸۲. (In Persian).
- Fleming N. (۲۰۱۰). VARK: A Guide to Learning Styles. ۲۰۱۰.[Cited ۲۰۱۲Apr .۸]. Available from: www.varklearn.com/english/index.asp.
- Gavazi, A. (۲۰۰۸). A comparative-analytical study of methods of selecting and organizing content of social studies curriculum and procedure of civic education at the primary education of Iran and Sweden. *Quarterly Journal Educational Innovations*. Vol ۷, No۲۵, pp ۴۵-۱۱. (In Persian).

- Ghaderidust, E & Danaye Tous, M. (۲۰۱۶). A study on objectives and components of language arts (reading, writing, listening and speaking) instruction in national language curriculum guide of Iran's secondary educational level. Quarterly Journal Educational Innovations. Vol ۹, No, ۳۵, pp ۶۵-۲۳. (In Persian)
- Ghandagh, M, N & Razfani, M. (۲۰۱۱). An Analysis of the Situation in the Curriculum of Empirical Sciences of the Elementary School of Iran with a Review of Researches and Studies in this Field. International Conference on Science and Technology with Emphasis on the Islamic World, ۲۱-۱۹July, Kish Island. pp ۴۵-۱۲ (In Persian).
- Gholtash, A. (۲۰۰۹). A Review of Citizenship Education Approaches in the Elementary Curriculum of Iran in order to present a proposed Citizenship Education Curriculum. PH.D thesis on Educational Sciences, KHorasgan Branch, Islamic Azad University. pp ۱ (In Persian).
- Hajjani, I. Salhi Amiri, S, R & Mohammad Zaheri, M. (۲۰۱۶). Comparative Content Analysis of Social Studies Textbook The first base of the ۷th Grade (۱۳۹۳) and the Social Education Curriculum for the first element of the post-secondary education (۲۰۱۱) from the standpoint of national identity. Qualitative Research in Curriculum, Vol ۱, No۲, pp ۱۶۵-۱۴۵. (In Persian).
- Hashemi, S & Chamani, V. (۲۰۱۳). Content analysis of guidance school textbooks based on Mayer and Salovey ability-based model of emotional intelligence. Quarterly Journal Educational Innovations. Vol ۱۲, No, ۴۵, pp ۱۲۴-۹۹. (In Persian).
- Hassani, H, Enayati Novinfar, A & seraji, F. (۲۰۱۶). Pathology Computer literacy instruction in Work and Technology Book Elementary sixth grade from the perspective of teachers. Biannual Journal of Training & Learning Researches, Vol ۱۳, No ۱, pp ۱۶۲-۱۵۵. (In Persian).
- Hosseini Lorgani, M. (۱۹۹۸). Comparison of Students' Learning Styles in Three Medical, Engineering, and Human Sciences Students. Master's Thesis. Allame Tabatabai. Pp, ۱۹-۱۲. (In Persian).

- Kang, Sh. (۱۹۹۹); "Learning Styles: Implication for ESL/EFL Instruction", [Online]. Available: <http://www.Vol ۳۷No ۴October - December ۱۹۹۹Page ۶.htm>.
- Khademi, M. Mohamadii, R, M. Nasseri Jahromi, R & Mansouri, S. (۲۰۱۶). The Coverage of Social Skills in ۶th Grade's Social Studies, Quarterly Journal of Education, ۳۲(۲); ۱۳۰-۱۱۳. (In Persian).
- Khosravi, M. Moslehe amirdahi, H & Zamani, B, B. (۲۰۱۵). Content analysis of the workbook and the sixth elemental technology based on the Gardner multiple intelligence component and the level of activity. Quarterly Journal of Teaching, ۱(۳)۵۶-۳۶. (In Persian).
- Kolb, D. A., (۲۰۰۱). Experiential learning. W w w. Learning frame experience. com .
- Lovelace .M.K. (۲۰۰۲). A meta-analysis of experimental research studies based on the Dunn and Dunn Learning Style Model. (Doctoral Dissertation .St. John's University۲۰۰۲ .). Dissertation Abstract International. ۶۳(۶) .pp. ۱۰-۳
- Lujan HL, DiCarlo SE. (۲۰۰۶). First-year medical students prefer multiple learning styles. Adv Physiol Educ. Mar; ۳۰(۱): ۶-۱۳
- Mahmoudi, M, T. (۲۰۱۱). Analysis of the content of social textbooks in the educational period from the perspective of the type of citizenship education approach. Quarterly journal of research in curriculum planning, Vol ۸, No ۱(۲۸), pp ۱۰۸-۹۶. (In Persian).
- Mansouri I, N. (۲۰۰۰). Investigating the relationship between personality traits and learning styles with progress in the field of study of high school girl students in Tehran. Master's Thesis, Tarbiat Modares University. (In Persian).pp.۶۵-۲۲
- Minakari, M. (۲۰۰۶). Investigation of psychometric characteristics of ISALEM- ۹۷ and comparison of cognitive learning styles in university students. Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association, Vol ۱, No ۱, pp ۳۹-۲۹. (In Persian).

- Mohammadi, Y, Kaykha, A & Alipour Moghadam, Kh. (۲۰۱۶). A balanced curriculum design with a natural and spiritual curriculum approach. Research on Islamic Education Issues. Vol ۲۴, No۳۲, pp۱۳۵-۱۰۹. (In Persian).
- MohammadZadehGhasr, A. Ghanaei, A. Pakmehr, H & Hajjar, E. (۲۰۱۵). Identification of learning styles: Curriculum planning review of technical and vocational educational system. Quarterly journal of research in curriculum planning, Vol ۱۱, No ۱۴(۴۱), pp ۱۱-۱. (In Persian).
- Murray .C.A. (۱۹۸۰). The comparison of learning styles between low and high reading achievement subjects in the middle school (Doctoral Dissertation .St. John's University ۱۹۸۰ .). Dissertation Abstract International ۴۱ .(۰۳)۱۰۰۵ .A.
- Nuzhat A. Learning style preferences of medical students: a single-institute experience from Saudi Arabia. International Journal of Medical Education. ۲۰۱۱; ۲: ۷۳-۷۰.
- Peirce, W. (۲۰۰۲). Understanding Students difficulties in reasoning, Part two, the perspective from research in learning styles and cognitive styles. Largo, MD Prince George's Community College.pp.۶۲-۴۵
- Philip M. N and Mahallad, M. (۲۰۱۷). Evidence-Based Higher Education –Is the Learning Styles ‘Myth’Important? Journal of Frontiers in Psychology, ORIGINAL RESEARCH, ۸(۱۲).۴۴۴
- RahmaniShams, H. (۱۹۹۹). Comparison of personality bridges and learning styles in four fields of medicine, engineering, art and humanities, and male students of Allame Tabatabai, Master's Thesis. Allame Tabatabai.pp,۴۵-۳۱. (In Persian).
- Ramezanpour, E. Bakhtiari, A. Sheikhi Kasiari, S & Farhadi, F. (۲۰۱۶). Investigating the relationship learning style and thinking style in students of Technical- Engineering and Psychology- Educational Sciences colleges of Tehran University. Journal of Iranian Higher Education, ۷(۲); ۲۱۹-۱۹۳. (In Persian).
- Safari, Y & Bazrafshan, A. (۲۰۱۰). An Investigation into the Relationship between ShirazHigh School Student's Learning Styles and Educational. Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration, Vol ۲, No, ۴, pp ۳۰-۱۷. (In Persian).

- Safi, A. (۲۰۰۶). Primary, guidance cycle and secondary educations. Publications of the Organization for the Study and Compilation of Humanities Books of Universities (samt). (In Persian).
- Saif, A. A. (۲۰۱۷). Modern Educational Psychology: Psychology of Learning and instruction. Tehran; Dowran publishing company. (In Persian).pp; ۲۵-۲۲
- Salehi Omran, I. Chaharbashloo, H & Hashemi, S. (۱۰۱۰). Comparative study of labor culture components in elementary school textbooks and teaching methods for trainers. Biannual Journal of Training & Learning Researches, ۱(۴۲); ۱۹۴-۱۷۳. (In Persian).
- Salimi M, Sadeghifar J, Peyman H, Shams L, Jandagheian M, Khosravi A, et al.(۲۰۱۳). Visual, Aural, Read/Write, and Kinesthetic Learning Styles Preferences in Students of Isfahan University of Medical Sciences, Iran. J Health Syst Res, ۸(۷): ۲۴-۱۲۱۶. (In Persian).
- Sarmad, Z. Bazargan, A & Hejazi, E. (۲۰۱۶). Research Methods in Behavioral Sciences, Awareness, Tehran. P ۸۷(In Persian).
- Setaish, H. (۲۰۰۶). The structure of the content of the academic textbook with a exploratory approach in the academic textbook: structure and characteristics. The first international conference textbook, Publishers of samt. P۵۱(In Persian).
- Settle J. M. (۱۹۸۹) Learning Styles- modality strength instruction for low-achieving first-grad students. Unpublished doctoral dissertation .Central Missouri State University.
- Spires .R. D. (۱۹۸۳). The effect of teacher in-service about learning styles on students`mathematics and reading achievement (Doctoral Dissertation . Bowling Green State University۱۳۲۵ .A.
- SreeNidhi, S. K & Tay, CH. (۲۰۱۷). Styles of Learning Based on the Research of Fernald, Keller, Orton, Gillingham, Stillman, Montessori and Neil D Fleming. In ternational journal for innovative research in multidisciplinary field, Volume - ۳, Issue - ۴, ISSN - .۰۶۲۰-۲۴۵۵

- Yarmohammadian, M, H. (۲۰۱۰). Fundamentals and principles of curriculum planning. Tehran; yadvareyeketab. P.۷۶
- Yasar Kazu, E. (۲۰۰۹). The effect of learning style on education and teaching process, Journal of social science, ۵(۲), .۹۴-۸۵
- Yazdee, M. (۲۰۰۹). Students learning styles in different faculties of Alzahra University: The key to the Identification of professional direction. Quarterly Journal of New Thoughts on Educational, Vol ۵, No, ۲, pp ۱۴۴-۱۲۳. (In Persian).